

Duygusal Güdümlü Dürtüsel Davranış Ölçeği Geliştirme (DGDDÖ): Geçerlilik Güvenirlik Çalışması

Fatma ÖZGÜN ÖZTÜRK ^{1*}

¹ Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Denizli

*Sorumlu yazar (Corresponding author): fatmao@pau.edu.tr

Geliş Tarihi (Received): 15.06.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 30.07.2024

Özet

Bu çalışmanın amacı, duygusal güdümlü dürtüsel davranışları değerlendirmek için bir ölçek geliştirmek ve psikometrik özelliklerini test etmektir. Ölçek geliştirme süreci, madde oluşturma, kapsam ve görünüş geçerliliği değerlendirmesi ile psikometrik özelliklerin değerlendirilmesi olmak üzere üç aşamadan oluşmuştur. Duygusal güdümlü dürtüsel davranış ölçeğinin psikometrik özellikleri 226 katılımcı ile test edilmiştir. Ölçeğin faktör yapısını incelemek için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri kullanılmıştır. Analizler sonucunda, 17 maddeden oluşan ve 3 alt boyut içeren bir yapı belirlenmiştir. Bu alt boyutlar, literatürle uyumlu olarak "aciliyet," "heyecan arayışı" ve "yeterince düşünmeden harekete geçme" olarak adlandırılmıştır. DFA sonucuna göre model-veri uyumunun iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Ölçeğin genelinde Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0.894 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, duygusal güdümlü dürtüsel davranış ölçeğinin Türk toplumunda geçerli ve güvenilir bir psikometrik araç olarak kullanılabilirliğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Araç geliştirme, değerlendirme, duygusal dürtüsellik, geçerlilik, güvenirlik

Development of the Emotionally Motivated Impulsive Behaviour Scale (EMIBBS): Validity and Reliability Study

Abstract

This study aimed to develop a scale to assess emotionally driven impulsive behaviors and evaluate its psychometric properties. The scale development process consisted of three stages: item generation, assessment of content and face validity, and evaluation of psychometric properties. The scale was tested with 226 participants. Exploratory and confirmatory factor analyses were conducted to examine its factor structure. The analyses revealed a scale comprising 17 items and three sub-dimensions: 'urgency,' 'thrill-seeking,' and 'acting without sufficient thought,' consistent with existing literature. Confirmatory factor analysis (CFA) results indicated a good model-data fit. The overall Cronbach's alpha reliability coefficient was 0.894, suggesting that the Emotionally Motivated Impulsive Behaviour Scale is a valid and reliable psychometric tool for use in Turkish society.

Keywords: Assessment, emotional impulsivity, instrument development, reliability, validity

1. Giriş

Dürtüsellik, kişinin düşüncelerini zamansızca ifade etmesiyle tanımlanan, genellikle istenmeyen sonuçlar doğuran ve uygunsuz durumlara yol açabilen bir davranış biçimidir (L'Abate, 1993). Tek bir davranıştan ziyade, birçok boyuttan oluşan dürtüsellik, içsel ya da dışsal uyarılara karşı hızlı, plansız ve olası olumsuz sonuçları düşünmeden verilen tepkileri içerir. Bu tepkiler, hem bireyin kendisi hem de çevresindekiler için olumsuz sonuçlara neden olabilir (L'Abate, 1993; Moeller ve ark., 2001).

Dürtüsellik kavramının çok boyutlu yapısı kavramlaştırmada farklılıklara yol açmaktadır (Eysenck, 1977; Griffin ve ark., 2018). Eysenck (1977), dürtüsellik risk alma, plan yapmada yetersizlik ve hızlı bir şekilde dikkatini toparlayamama olarak tanımlamıştır. Patton ve arkadaşları (1995) ise dürtüsellik üç boyutta ele almışlardır: aniden ve hazırlıksız bir şekilde harekete geçme (motor aktivasyon), dikkatini mevcut işe verememe (dikkat sorunları) ve yeterince plan yapmadan ya da düşünmeden davranma (planlama eksikliği) (Eysenck ve Eysenck, 1977; Patton ve ark., 1995). Literatürde yer alan diğer bir boyut ise aciliyet boyutudur. Olumlu ve olumsuz duygulara verilen dürtüsel tepkiler dürtüsellik'in "aciliyet" boyutu olarak kavramsallaştırılmaktadır. Aciliyet bir bireyin aynı gelişim düzeyindeki veya yaştaki diğer kişilere göre duygusal değişikliklere neden olan bir olay karşısında çabuk/ hızlı ve büyük olasılıkla olumsuz duygularla tepki vermesini içerir (Barkley, 2010). Kişinin yoğun duygularının etkisiyle düşünmeden, ani kararlarla yaptığı dürtüsel davranışları ifade eder. Genellikle bu davranışlar mantıksız ya da kişinin uzun vadede pişmanlık duyacağı şekilde olabilir. (Whiteside ve Lynam, 2001). Bahsedilen güçlü duygular hem negatif hem de pozitif duyguları içerisine almaktadır (Cyders ve Smith, 2007; Cyders ve ark., 2007). Dürtüsellik, duyum arayışı olarak adlandırılan bir kişilik özelliği ile de bağlantılıdır (Nower ve Blaszczynski,

2006). Zuckerman'a (1994) göre, duyum arayışı; çeşitli, yeni, karmaşık ve yoğun duyuşsal deneyimlerin peşinden gitme eğilimi olarak tanımlanabilir. Bu eğilim, kişilerin bu tür deneyimlere ulaşmak için sosyal, fiziksel, mali ve yasal riskleri göze alma isteğini de içerir.

Dürtüsellik, psikiyatrik rahatsızlıklarda sıkça görülen bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır (American Psychiatric Association, 2013). Aralıklı patlayıcı bozukluk, kleptomani, patolojik kumar oynama, piromani, trikotillomani, parafililer, cinsel dürtülerle ilgili sorunlar ve cinsel bağımlılık, dürtüsel saldırganlık, sınırda, antisosyal, histrionik ve narsisistik kişilik bozuklukları gibi pek çok patolojik durum dürtüsellik ile ilişkilidir. Ayrıca, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB), alkol ve madde kullanım bozuklukları gibi hastalıklara da eşlik edebilir (Dawe ve ark., 2004; APA, 2013; Dekkers ve ark., 2022). Araştırmalar, dürtüsellik'in psikopatolojiyi açıklamada önemli bir öngörücü olabileceğini ortaya koymaktadır (Hinshaw, 2003). Ayrıca, birçok çalışma, dürtüsellik'in aciliyet boyutunun, diğer dürtüsellik türlerine kıyasla psikopatoloji ile daha güçlü bir bağlantı gösterdiğini vurgulamaktadır (Gonzalez ve ark., 2001; d'Acremont ve Van der Linden, 2007; King ve ark., 2011; Pang ve ark., 2014; Berg ve ark., 2015; Gunn ve ark., 2018; Johnson ve ark., 2020).

Türkiye'de, duygusal güdümlü dürtüsel davranış ölçmek amacıyla geliştirilmiş, geçerli ve güvenilir bir ölçek henüz mevcut değildir. Bu çalışma, duygusal güdümlü dürtüsel davranış ölçeği geliştirmek amacıyla yapılmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Araştırmanın tasarımı

Bu çalışma metodolojik bir çalışmadır. Ölçek geliştirme süreci üç aşamada gerçekleştirilmiştir: (1) duygusal güdümlü dürtüsel davranış ölçeği madde havuzunun oluşturulması, (2) kapsam ve görünüş geçerliliğinin değerlendirilmesi ve (3) duygusal güdümlü dürtüsel davranış

ölçeğinin psikometrik özelliklerinin iyileştirilmesi ve değerlendirilmesi.

2.2. Katılımcılar

Araştırmanın verileri sosyal medya web siteleri (ör. Facebook, Instagram, WhatsApp) aracılığıyla çevrimiçi bir anket kullanılarak toplanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden, okuma yazma bilen ve 18 yaşından büyük bireyler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Bryman ve Cramer (2002)'e göre likert tipi ölçekten anlamlı ve güvenilir sonuçlar elde edebilmek için, ölçek madde sayısının en az 5-10 katı büyüklüğünde bir gruba ulaşılması gerekmektedir (Bryman ve Cramer, 2002). Kline (2015) ise 200 kişilik bir örneklem büyüklüğünün genellikle yeterli olacağını, ancak faktör yapısının açık ve seyrek olduğu durumlarda bu sayının 100'e düşürülebileceğini bildirmektedir (Kline, 2015). Literatürdeki bu bilgiler doğrultusunda dahil etme kriterlerine uyan 226 birey örneklemini oluşturmuştur. Ayrıca pilot çalışma için 50 bireye ulaşılmıştır.

2.3. Verilerin toplanması

2.3.1. Kişisel bilgi formu

Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından literatürdeki bilgiler doğrultusunda oluşturulmuştur. Bu formda yaş, cinsiyet, meslek, eğitim düzeyi, ailenin gelir durumu gibi sosyodemografik bilgiler yer almaktadır.

2.3.2. Duygusal güdümlü dürtüsel davranış ölçeği

Duygusal güdümlü dürtüsel davranışı belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan ölçek toplamda 17 maddeden oluşmaktadır.

2.4. Prosedür

2.4.1. Madde havuzunun oluşturulması

Kuramsal bilgi ve literatür doğrultusunda, dürtüsellik boyutları, boyutların kategorizasyonu, klinik belirti bulgular dikkate alınarak bir madde havuzu oluşturulmuştur (Eysenck ve Eysenck, 1977; Patton ve ark., 1995; Whiteside ve Lynam, 2001; Cyders ve Smith, 2007;

Cyders ve ark., 2007; American Psychiatric Association, 2013). Yeni geliştirilen bu ölçekte yer alması planlanan dürtüsellik aciliyet, heyecan arayışı ve yeterince düşünmeden harekete geçme boyutlarına uygun olarak farklı sorular hazırlanmıştır. Sonuç olarak 22 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Ölçekte yer alan ifadeler için 5'li Likert ölçeği kullanılmıştır (1-Asla, 2-Nadiren, 3-Arada Bir, 4-Genellikle, 5-Her Zaman).

2.4.2. İçerik ve görünüş geçerliliği

Madde havuzu oluşturulduktan sonra, maddelerin kavramsal çerçeveye uygunluğu ve dilsel, anlamsal, yazım açısından doğruluğunu değerlendirmek amacıyla, alan ve dil uzmanı altı kişiden oluşan bir grup oluşturulmuştur. Uzmanlardan kapsam geçerliliğini test etmek için uzman görüş formu doldurmaları istenmiştir. Bu form 4 lü likert tipi bir anket formu olup her bir ölçek maddesi için görüşlerini sormaktadır. Ölçek maddelerinin her biri için; 1.Çok değişiklik gerekiyor (önerdiğim gibi), 2.Az değişiklik gerekiyor (önerdiğim gibi), 3.Uygun, 4.Çok uygun şeklinde tercih edilebilmektedir. Bu formda 3 ve 4 numaralı alternatifleri seçen uzman sayısı toplam uzman sayısına bölünerek kapsam geçerliliği endeksi (I-CVI) hesaplanmaktadır. Madde bazında I-CVI değerlerinin ortalaması ölçek düzeyinde kapsam geçerliliği endeksini (S-CVI) hesaplamak için kullanılmıştır (Polit & Beck, 2006). Ölçeğin S-CVI değeri 0.90 olarak bulunmuştur. S-CVI değerinin 0.90 ve üzerinde olması, kapsam geçerliliğinin uygun olduğunu gösterebilir (Polit ve ark., 2007). Son olarak, ölçeğin 22 maddesi, dil ve görünüş geçerliliğini teyit etmek amacıyla bir Türk alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir.

2.4.3. Pilot çalışma

Her bir maddenin ölçeğin bütünü ile uyumluluğunu ve ölçeğin iç geçerliliğini belirlemek için pilot uygulama yapılmıştır. Dahil edilme kriterlerine uygun 50 kişilik bir grup ile pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Testi ortalama

tamamlama süresi, ilk ve son bitirenler arasındaki sürenin toplam katılımcı sayısına bölünmesiyle hesaplanmıştır. Testi çok erken ya da çok geç bitirenler hesaplamaya dahil edilmemiştir. Testin tamamlanma süresi 3 dakika olarak belirlenmiştir. Pilot uygulamada Cronbach alfa değerleri ve madde-toplam korelasyon değerleri incelenmiştir. Yapılan analize göre pilot uygulamanın Cronbach alfa değeri 0.781'dir. Bu noktada 5 maddenin madde-toplam korelasyon değerlerinin kabul edilebilir düzeyin altında (0.30'un altında) olduğu tespit edilmiş ve bu maddelerin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Ölçeğin 17 maddelik nihai formu üzerinde geçerlilik ve güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir.

2.5. Psikometrik testler ve istatistiksel analiz

Bu çalışmanın istatistiksel analizi için AMOS ve SPSS 23.0 kullanılmıştır.

2.5.1.Yapı geçerliliği

Ölçeklerin psikometrik özelliklerini değerlendirmek için faktör analizi kullanılmıştır. Yapı geçerliliği, açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılarak değerlendirilmiştir. Veri setinin faktör analizine uygunluğunu değerlendirmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett's Test of Sphericity testleri kullanılmıştır. Literatüre göre verilerin faktör analizine uygun olması için; KMO'nun 0.60'tan büyük ve bire yakın olması, Barlett testinin anlamlı olması gerekmektedir. (Terwee ve ark., 2007; Hayran, 2012; Seçer, 2015;).Bu çalışmada KMO 0.90, Barlett testi anlamlı olarak bulunmuştur. Akabinde faktör yapısını netleştirmek için temel bileşenler analizi tekniği ve Kaiser normalizasyonu ile doğrudan oblimin rotasyonu, kullanılmıştır. 1 ve üzeri özdeğerler kullanılarak optimal yapı ve öge sayısı belirlenmiştir (DeVellis, 2016; Johnson ve Christensen, 2019). Literatüre göre her bir maddenin faktör değeri 0.30 veya daha yüksek olmalıdır (Çam ve Baysan-Arabacı, 2010; Grove,

2012; Tavşancıl, 2019). Bu çalışmada hangi maddenin hangi faktör altında yer alacağı belirlenmesinde kabul edilen minimum faktör yükü 0.32 'dir (Seçer, 2015).

AFA'dan elde edilen ölçeğin varsayılan yapısı hem birinci hem de ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi kullanılarak test edilmiştir. Ki-kare testi (χ^2), kök ortalama kare yaklaşım hatası [RMSEA], artımlı uyum indeksi [IFI], normlaştırılmamış uyum indeksi [NNFI], uyum iyiliği indeksi [GFI] ve karşılaştırmalı uyum indeksi [CFI] test edilen modelin model uyumunu doğrulamak için DFA'da en sık kullanılan uyum indeksi göstergeleridir. Marcoulides ve Schumacker'e (2001) ve Seçer, (2015)'e göre, RMSEA 0.08'den küçük, diğer uyum indeksi değerleri 0.9'dan büyük ve χ^2 'nin serbestlik derecesine bölünmesi (χ^2/df) değeri 3.0'den küçük olmalıdır.

2.5.2.Ölçeğin güvenilirliği

Ölçeğin güvenilirliği iç tutarlılık analizleri ile değerlendirilmiştir. İç tutarlılığın belirlenmesi için madde-toplam puan analizi, Cronbach alfa katsayısı kullanılmıştır. Cronbach alfa değeri 0.70 ve üzeri olarak kabul edilmiştir. Madde-toplam korelasyonlarının pozitif ve en az 0.30 olması gerektiği belirtilmektedir (Kalaycı, 2010). Ölçeğin iç tutarlılığına ilişkin bir diğer yöntem ise iki yarı test güvenilirliği olup, bu yöntemle Spearman-Brown ve Guttman iki yarı katsayıları ile yarılar arasındaki korelasyon hesaplanmıştır. Kabul edilebilir minimum Spearman-Brown ve Guttman katsayısı 0.70 olarak belirlenmiştir (DeVellis, 2016; Johnson, Christensen, 2019). Ayrıca, madde ortalamalarının farklılığını incelemek için Hotelling's T2 testi uygulanmıştır (Kartal, Bardakçı, 2018).

3. Bulgular ve Tartışma

Bu çalışma dürtüsel güdümlü dürtüsel davranış ölçeği geliştirmek ve psikometrik özelliklerini test amacı ile yapılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri (n:226)

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	177	78.3
Erkek	49	21.7
Medeni Durum		
Evli	146	64.6
Bekar	80	35.4
Eğitim Durumu		
İlkokul-Orta Okul Mezunu	9	4.0
Lise Mezunu	36	15.9
Üniversite	134	59.3
YL-Doktora	47	20.8
Gelir düzeyi		
İyi	44	19.5
Orta	159	70.4
Kötü	23	10.2
	Ort±SS	Min.- Mak.
Yaş	34.96±10.75	18-65

Duygusal güdümlü dürtüsel davranış ölçeğinin geliştirilmesi sırasında öncelikle literatür taraması yapılarak madde havuzu oluşturulmuş, oluşturulan madde havuzu alan uzmanlarına sunulmuş ve ardından pilot uygulamalar ve madde uyumluluk testleri gerçekleştirilmiştir. Maddelerin, değerlendirilmek istenen davranışı niteliksel ve niceliksel olarak ne kadar iyi ölçtüğü, kapsam geçerliliği yoluyla saptanabilir (Büyüköztürk, 2018). Bu nedenle geliştirilen taslak form, ölçeğin geçerliliğine ilişkin uzman görüşlerine sunulmuş ve ölçekte yer alan her bir madde için kapsam geçerlilik indeksi hesaplanmıştır. Kapsam geçerlik indeksi değerinin kapsam geçerlik ölçütünden büyük olduğu ve testin kapsam geçerliğinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (Polit ve ark., 2007). Oluşturulan taslak form kullanılarak 50 katılımcıya pilot uygulama yapılmıştır. Teste katkısı minimum düzeyde olduğu görülen 5 madde testten çıkarılmıştır. Formda kalan 17 madde ile madde-toplam korelasyon analizi yeniden yapılmıştır. Pilot uygulama sonrasında 17 maddeden oluşan ölçek formu elde edilmiştir. Tablo 1'de sosyodemografik özellikleri verilen 226 bireye 17 maddelik anket uygulanmıştır. Bu ölçek formu ile toplanan verilerin KMO ve Bartlett küresellik testleri kullanılarak örneklem büyüklüğünün yeterli olup olmadığına ve değişkenlerin uygun ilişki derecesine sahip olup olmadıklarına

bakılmıştır. KMO testi kullanılarak kısmi ve gözlenen değerler arasındaki korelasyon katsayıları karşılaştırılmıştır. Başarılı bir faktör analizi, 0 ile 1 arasında değişen KMO değerinin 0.60'dan büyük bir değer olması ile olabilir. Seçer'e (2015) göre, Bartlett'in küresellik testinde p değerinin 0.05'ten küçük olması, bileşen analizinde değişkenler arasında uygun derecede korelasyon olduğunu göstermektedir. Mevcut çalışmadaki DGDDÖ'nin KMO değeri 0.90' dır. Ayrıca, ölçeğin Bartlett küresellik testi için p-değeri oldukça düşük ($p < 0.001$) bulunmuştur. Bu analiz sonuçları ölçek bileşenlerinin korelasyon matrisinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek için AFA kullanılmıştır. AFA analizi çerçevesinde ölçekte yer alacak maddelere karar verilirken maddelerin öz değerlerinin en az 1.00 olması, faktör yükü kesme noktasının 0.32 olması ve iki farklı faktör arasında yeterli faktör yüküne sahip maddelerde en az 0.10 fark olması dikkate alınmıştır (Seçer, 2015). Ölçeğin hiçbir maddesi birbiriyle örtüşmemektedir. Her bir maddenin faktör yükü 0.32'nin üzerindedir. Üç boyutlu yapının toplam varyansın % 51.94'ünü açıkladığı tespit edilmiştir (Tablo 2). Kline'a (2015), bir ölçek geliştirme veya uyarlama çalışmasında, varyansın en az %40'ının açıklanması gerektiğini belirtir. Bu durum, ölçeğin DFA değerinin, ölçeğin faktör yapısını belirlemede yeterli olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Duygusal güdümlü dürtüsel davranış ölçeğinin madde faktör yükleri, alt boyutlarının açıkladığı varyanslar ve madde analizleri

Madde Numaraları	Maddelerin Faktör Yükleri			Madde-Toplam Korelasyonu	p	
	Madde	Faktör 1 (Aciliyet)	Faktör 2 (Heyecan Arayışı)			Faktör 3 (Yeterince Düşünmeden Harekete Geçme)
1. D2	Hayatımda pek çok kez sonradan pişman olacağım işlerin içerisine girmiştir.	0.711			0.432	p<0.01
2. D3	Olumsuz duyguları yoğun şekilde yaşadığımda o anda iyi hissettiren fakat sonradan yaptığımı pişman olacağım davranışlar yaparım/sözler söylerim.	0.708			0.618	p<0.01
3. D4	Olumsuz duyguları yoğun şekilde yaşadığımda kendimi kötü hissettirse bile yapmakta olduğum şeyi durduramam.	0.573			0.546	p<0.01
4. D10	Reddedildiğimde sonradan pişman olacağım şeyler yaparım/söylerim.	0.472			0.483	p<0.01
5. D12	Tartışırken çoğu kez sonradan pişman olacağım şeyler yaparım/söylerim.	0.615			0.585	p<0.01
6. D13	Çok mutlu hissettiğimde yaptıklarımın sonunu düşünmem.	0.350			0.422	p<0.01
7. D7	Olumsuz duygu yaşamaya tahammül edemem. anında tepki veririm.		0.405		0.564	p<0.01
8. D8	Olumsuz duyguları yoğun şekilde yaşadığımda dikkatimi farklı bir konuya yönlendiremem		0.738		0.527	p<0.01
9. D11	Genelde duygularına göre hareket ederim		0.442		0.500	p<0.01
10. D14	Olumsuz duyguları yoğun şekilde yaşadığımda moralimin düzelmesi çok uzun sürer.		0.729		0.561	p<0.01
11. D17	Üzücü bir durum yaşadığımda kolayca dağılırım.		0.689		0.610	p<0.01
12. D1	Duygularımı kontrol edebilirim.			0.563	0.502	p<0.01
13. D5	Olumsuz duyguları çok yoğun şekilde yaşasam da vereceğim tepkinin sonunu düşünerek davranırım.			0.774	0.414	p<0.01
14. D6	Olumsuz duyguları yoğun şekilde yaşadığımda olayla orantısız biçimde aşırı tepki veririm.			0.624	0.673	p<0.01
15. D9	Hayal kırıklığı ya da öfke yaşadığımda kendi kendimi kolayca sakinleştirebilirim.			0.439	0.500	p<0.01
16. D15	Olumsuz duyguları yoğun şekilde yaşadığımda davranışlarımı kontrol etmekte zorlanırım.			0.411	0.739	p<0.01
17. D16	Beni tanıyanlar olaylar karşısında sakinliğimi koruyamadığımı söylerler.			0.548	0.546	p<0.01
Özdeğer		6.390	1.301	1.141		
Açıklanan Varyans (%)		37.589	7.650	6.709		
Toplam Varyans (%)			51.949			

Faktör analizi sonucunda değişkenler, toplam açıklanan varyansın % 51.94'ünü kapsayan 3 faktör altında gruplandırılmıştır. Her bir faktörün açıkladığı toplam varyansın, sırasıyla % 37.589 ve % 7.650,

6.709 olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin faktör analizi sonucunda birinci faktör için öz değer 6.390, ikinci faktör için 1.301, üçüncü faktör için ise 1.141 olarak bulunmuştur. Faktör analizinde, Direkt Oblimin yöntemi

tercih edilerek faktörler arasındaki ilişkinin yapısının korunduğu belirlenmiştir. Maddelerin faktör yük değerleri 0.350 ile 0.711 arasında değişen bir dağılım göstermiştir. Ölçeğin faktörleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan analizler, üç alt boyut arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğunu ve çoklu bağıntı sorununun

olmadığını göstermiştir (Tablo 3). Güvenirlik ve geçerlik öncesi, ölçek maddelerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelenmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda, ölçek maddelerinin normal dağılım gösterdiği bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Dürtüsel güdümlü duygusal davranış ölçeğine ilişkin tanımlayıcı istatistikler, alt boyutları arasındaki korelasyonlar

Alt boyut	Mean±SD	Min.-Max.	Skewness	Kurtosis	Toplam Ölçek	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
Toplam Ölçek	45.19±10.11	21-69	0.118	-0.234	1			
Faktör 1	15.27±3.85	6-26	0.311	-0.484	.872**	1		
Faktör 2	14.86±3.70	6-24	-0.80	-0.396	.867**	.622**	1	
Faktör 3	12.43±3.23	5-21	0.295	-0.17	.866**	.636**	.656**	1

Tablo 4. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizine ilişkin model uyum indeksleri

Uyum İndeksleri	Elde Edilen Uyum İndeks	Sonuç
χ^2/df	1.87	Mükemmel Uyum
RMSEA	0.062	Kabul Edilebilir Uyum
RMR	0.051	Kabul Edilebilir Uyum
CFI	0.92	Kabul Edilebilir Uyum
NNFI	0.90	Kabul Edilebilir Uyum
GFI	0.90	Mükemmel Uyum
AGFI	0.86	Kabul Edilebilir Uyum
IFI	0.92	Kabul Edilebilir Uyum

RMSEA: Root Mean Square Error Of Approximation; SRMR: Standardized Root-Mean-Square Residual; RMR:Root-Mean-Square Residual; FI: Comparative Fit Index; NNFI: Non-Normed Fit Index; GFI: Goodness of Fit Index; AGFI: Adjusted Goodness of Fit Index; IFI: Incremental Fit Index

AFA ile elde edilen üç faktörlü yapının model uyumu, birinci ve ikinci düzey DFA yöntemleriyle analiz edilmiş ve uyum indekslerinin başarılı olduğu belirlenmiştir (Tablo 4). DFA sonuçlarına göre uyum indeksleri, literatürde önerilen aralıklar içindedir (Marcoulides ve Schumacker, 2001; Seçer, 2015). Ölçeğin standartlaştırılmış korelasyon değerlerine göre, "Faktör 1" ile "Faktör 2" arasındaki korelasyon 0.79; "Faktör 2" ile "Faktör 3" arasındaki korelasyon 0.85; "Faktör 1" ile "Faktör 3" arasındaki korelasyon ise 0.92 olup, tüm korelasyonlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Şekil 1). Ayrıca, ölçeğin standartlaştırılmış katsayılarının incelenmesi sonucunda, faktör yüklerinin yüksek (0.45 ile 0.79 arasında) ve t değerlerinin anlamlı olduğu görülmüştür ($p<0,01$, Tablo 5). Bu bulgular, belirlenen

faktör yapısının yapı geçerliliğini doğruladığını göstermektedir.

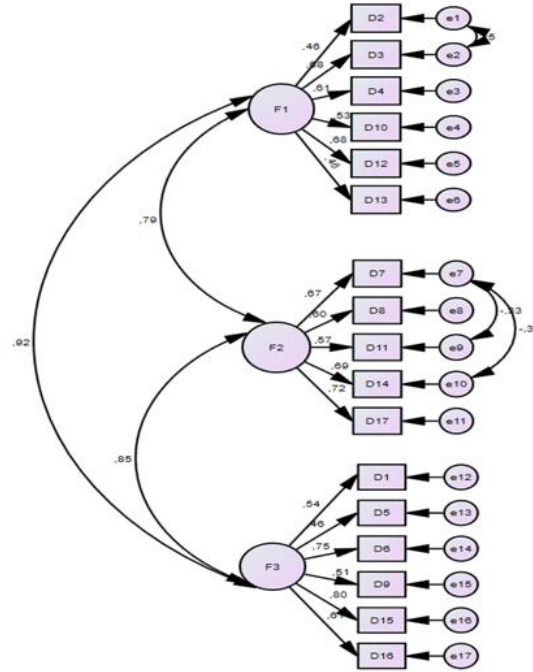
İlgili literatür ve kuramsal görüşler doğrultusunda, DGDDÖ'nün model uyumu doğrulandıktan sonra üç faktörlü yapı "aciliyet," "heyecan arayışı" ve "yeterince düşünmeden harekete geçme" olarak adlandırılmıştır. Standardize edilmiş korelasyon değerleri, bu değişkenler arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir (Şekil 1, Tablo 5). Literatürdeki bulgular göz önüne alındığında, DGDDÖ'nün DFA sonuçları ölçeğin üç faktörlü yapısını doğrulamakta ve maddelerin ölçülmek istenen kavramları yeterince tanımlayıp ölçtüğünü göstermektedir (Marcoulides ve Schumacker, 2001; DeVellis, 2016; Johnson ve Christensen, 2019;). AFA ve DFA sonuçları, ölçeğin üç boyutlu faktör

yapısının Türk örnekleme için uygun olduğunu ve güçlü bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, DGDDÖ'nün alt ölçekleri arasındaki korelasyon

değerleri, ölçeğin üç alt boyutu arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ve çoklu doğrusallık sorunu bulunmadığını göstermektedir (Şekil 1).

Tablo 5. Ölçeğin DFA sonucu elde edilen t-Testi değerleri ve standardize katsayıları (faktör yükleri)

Maddeler ve Faktörler	β	Std. β	S.Hata	t	p	
D1	<---	F3	1.00	0.53	-	-
D2	<---	F1	1.00	0.46	-	-
D3	<---	F1	1.40	0.68	0.200	p<0.001
D4	<---	F1	1.23	0.60	0.211	p<0.001
D5	<---	F3	0.99	0.46	0.176	p<0.001
D6	<---	F3	1.90	0.75	0.245	p<0.001
D7	<---	F2	1.00	0.67	-	-
D8	<---	F2	0.92	0.60	0.119	p<0.001
D9	<---	F3	1.19	0.51	0.196	p<0.001
D10	<---	F1	0.87	0.53	0.160	p<0.001
D11	<---	F2	0.79	0.56	0.123	p<0.001
D12	<---	F1	1.34	0.67	0.218	p<0.001
D13	<---	F1	0.89	0.45	0.179	p<0.001
D14	<---	F2	1.11	0.68	0.145	p<0.001
D15	<---	F3	1.97	0.79	0.247	p<0.001
D16	<---	F3	1.59	0.60	0.233	p<0.001
D17	<---	F2	1.11	0.71	0.126	p<0.001

Şekil 1. Birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonuçları

Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları "Faktör 1" için 0.749, "Faktör 2" için 0.764, "Faktör 3" için 0.791 ve genel ölçek için 0.894 bulunmuştur (Tablo 6). Tablo 2'de gösterildiği üzere, yapılan madde analizi sonucunda madde puanları arasındaki korelasyon katsayılarının 0.350 ile 0.711

arasında değiştiği ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.001). Split-half analizine göre, genel ölçek için Spearman-Brown katsayısının 0.868, "Faktör 1" için 0.746 ve "Faktör 2" için 0.777, "Faktör 3" için 0.791 olduğu tespit edilmiştir. Aynı analize göre, Guttman

split-half katsayılarının genel ölçek için 0,868, "Faktör 1" için 0.745 ve "Faktör 2" için 0.772, "Faktör 3" için 0.778 olduğu saptanmıştır. Ölçeğin güvenirlik analiz uygulamaları için uygun bir yapıya sahip olup olmadığını belirlemek amacıyla Hotelling T² Testi kullanılmıştır ve sonuçlar ölçek modelinin uygun bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir (F=22.434, p=0.000).

DGDDÖ'nün güvenirliği iç tutarlılık teknikleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

Ölçeğin alt boyutları ve toplam puanı incelendiğinde ölçeğin iç tutarlılığa sahip olduğu görülmüştür. Literatüre göre bir ölçeğin güvenilir sayılabilmesi için tipik olarak 0.70 veya daha yüksek bir güvenirlik derecesine sahip olması beklenir (DeVellis, 2016; Büyüköztürk, 2018; Johnson ve Christensen, 2019). DGDDÖ'nün iç tutarlılığı güvenirliğini desteklemektedir (Tablo 6).

Table 6. Ölçeğin güvenirliğine ilişkin bulgular (n=226)

Ölçek	Cronbach-a	Spearman-Brown	Guttman split-half
Faktör 1	.749	.746	.745
Faktör 2	.764	.777	.772
Faktör 3	.791	.782	.778
Toplam Ölçek	.894	.868	.868

Dürtüsellik, pek çok kişilik kuramında farklı şekillerde kendini gösteren önemli bir yapıdır (Eysenck & Eysenck, 1985). Kişilikteki bu önemin yanı sıra, birçok nörolojik ve psikolojik hastalığın temelinde yatan ya da bu hastalıklarla birlikte seyreden önemli bir psikolojik belirti olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, çok boyutlu yapısıyla dikkat çeken dürtüsellik, günümüzdeki kavramsallaştırmalarında da önemli bir çeşitlilik göstermektedir (Depue & Collins, 1999) Bu çeşitlilik içerisinde dürtüsellüğün tanınması tanı, tedavi, klinik takip,psikoterapi planlamaları,sosyal problemlerin çözümü gibi pek çok alana katkı sağlayabilir. Yeni oluşturulan bu ölçek duygusal güdümlü dürtüsel davranışların belirlenmesine ve bu konudaki müdahalelerin planlanmasına yardımcı olabilir.

4. Sonuçlar

Ölçeğin psikometrik nitelikleri elde edilen verilerle çok güçlü bir şekilde desteklenmektedir. Bu çalışma ile duygusal güdümlü dürtüsel davranışları ölçmek için geçerliliği ve güvenirliği kanıtlanmış bir araç geliştirilmiştir. Bu ölçek klinik uygulama için uygundur.

Duygusal güdümlü dürtüsel davranış ölçeğinin üç alt boyutu bulunmaktadır. Bunlar: Aciliyet (çok güçlü duygular

yaşayarak davranışı sürdürmeye devam etme), Heyecan arayışı (risk alma ve ısrarcılık) ve yeterince düşünmeden harekete geçme. Ölçeğin değerlendirilmesinde D1- D5 ve D9 ters kotlanmaktadır. Ölçek toplam puanından ve alt boyutlardan alınan puanların artması duygusal güdümlü dürtüsel davranışların arttığını göstermektedir.

Etik Kurul Onayı

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu, Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak (No: E-60116787-020-353866) araştırma için etik onay vermiştir. Araştırma sürecinde katılımcılara, "Bilgilendirilmiş Onam" ilkesine dayanarak bilgilendirme yapılmıştır. Bu bilgilendirme, "Özerkliğe Saygı" ilkesini gözeterek katılımcıların çalışmaya katılma veya katılmama konusunda tamamen özgür olduklarını açıkça belirtmiştir. Ayrıca, "Gizlilik ve Gizliliğin Korunması" ilkesi doğrultusunda, katılımcılara verilerinin gizli tutulacağı ve kimseyle paylaşılmayacağı konusunda güvence verilmiştir.

Kaynaklar

- American Psychiatric Association, A., American Psychiatric Association. 2013. Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5 (Vol. 10). Washington, DC: American psychiatric association.
- Barkley, R.A., 2010. Deficient Emotional Selfregulation Is A Core Component Of Attention Deficit/Hyperactivity Disorder.
- Berg, J.M., Litzman, R.D., Bliwise, N.G., Lilienfeld, S.O., 2015. Parsing the heterogeneity of impulsivity: A meta-analytic review of the behavioral implications of the UPPS for psychopathology. *Psychological Assessment*, 27(4): 1129.
- Bryman, A., Cramer, D., 2002. Quantitative data analysis with SPSS release 10 for Windows: A guide for social scientists. Routledge.
- Büyükoztürk, Ş., 2018. Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Pegem Atıf İndeksi.
- Cyders, M.A., Smith, G.T., 2007. Mood-based rash action and its components: Positive and negative urgency. *Personality and Individual Differences*, 43(4): 839-850.
- Cyders, M.A., Smith, G.T., Spillane, N.S., Fischer, S., Annus, A.M., Peterson, C., 2007. Integration of impulsivity and positive mood to predict risky behavior: development and validation of a measure of positive urgency. *Psychological Assessment*, 19(1): 107.
- Çam, M., Baysan-Arabacı, L., 2010. Qualitative and quantitative steps on attitude scale construction. *Hemar-G*, 12(2): 59–71.
- d'Acremont, M., Van der Linden, M., 2007. How is impulsivity related to depression in adolescence? Evidence from a French validation of the cognitive emotion regulation questionnaire. *Journal of Adolescence*, 30(2): 271-282.
- Dawe, S., Gullo, M.J., Loxton, N.J., 2004. Reward drive and rash impulsiveness as dimensions of impulsivity: Implications for substance misuse. *Addictive Behaviors*, 29(7): 1389-1405.
- Dekkers, T.J., de Water, E., Scheres, A., 2022. Impulsive and risky decision-making in adolescents with attention-deficit/hyperactivity disorder (ADHD): The need for a developmental perspective. *Current Opinion in Psychology*, 44: 330-336.
- DeVellis, R.F., 2016. Scale development: Theory and applications. Sage publications.
- Eysenck, S.B., Eysenck, H.J., 1977. The place of impulsiveness in a dimensional system of personality description. *British Journal of Social and Clinical Psychology*, 16: 57-68.
- Gonzalez, V.M., Reynolds, B., Skewes, M.C., 2011. Role of impulsivity in the relationship between depression and alcohol problems among emerging adult college drinkers. *Experimental and Clinical Psychopharmacology*, 19(4): 303.
- Griffin, S.A., Lynam, D.R., Samuel, D.B., 2018. Dimensional conceptualizations of impulsivity. *Personality Disorders: Theory, Research and Treatment*, 9(4): 333.
- Grove, S.K., Burns, N., Gray, J., 2012. The practice of nursing research: Appraisal, synthesis, and generation of evidence. Elsevier Health Sciences.
- Gunn, R.L., Jackson, K.M., Borsari, B., Metrik, J., 2018. Negative urgency partially accounts for the relationship between major depressive disorder and marijuana problems. *Borderline Personality Disorder and Emotion Dysregulation*, 5: 1-8.
- Hayran, O., 2012. Sağlık bilimlerinde araştırma ve istatistik yöntemler. Nobel Tıp Kitabevi.
- Hinshaw, S.P., 2003. Impulsivity, emotion regulation and developmental psychopathology: specificity versus generality of linkages. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1008(1): 149-159.

- Johnson, R.B., Christensen, L., 2019. Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches. SAGE Publications, Incorporated.
- Johnson, S.L., Elliott, M.V., Carver, C.S., 2020. Impulsive responses to positive and negative emotions: Parallel neurocognitive correlates and their implications. *Biological Psychiatry*, 87(4): 338-349.
- Kalaycı, Ş., 2010. SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri (Vol. 5). Asil Yayın Dağıtım Ankara.
- Kartal, M., Bardakçı, S., 2018. SPSS ve AMOS uygulamalı örneklerle güvenilirlik ve geçerlik analizleri. Akademisyen Yayınevi: Ankara.
- King, K.M., Karyadi, K.A., Luk, J.W., Patock-Peckham, J.A., 2011. Dispositions to rash action moderate the associations between concurrent drinking, depressive symptoms, and alcohol problems during emerging adulthood. *Psychology of Addictive Behaviors*, 25(3): 446.
- Kline, R.B., 2015. Principles and practice of structural equation modeling. Guilford publications.
- L'Abate, L., 1993. A family theory of impulsivity. In: W.G. McCown, J.L. Johnson, M.B. Shure, (Eds.), *The Impulsive Client*. Washington DC: American Psychological Association, pp. 93-117.
- Lynn, M.R., 1986. Determination and quantification of content validity. *Nursing Research*.
- Marcoulides, G.A., Schumacker, R.E., 2001. New developments and techniques in structural equation modeling. Psychology Press.
- Moeller, G., Barratt, E., Dougherty, D., Schmitz, M., Swann, A., 2001. Psychiatric aspects of impulsivity. *American Journal of Psychiatry*, 158: 1783-1793.
- Nower, L., Blaszczynski, A., 2006. Impulsivity and pathological gambling: A descriptive model. *International Gambling Studies*, 6(1): 61-75.
- Özdamar, K., 2016. Ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi. Eskişehir: Nisan Kitabevi.
- Pang, R.D., Farrahi, L., Glazier, S., Sussman, S., Leventhal, A.M., 2014. Depressive symptoms, negative urgency and substance use initiation in adolescents. *Drug and Alcohol Dependence*, 144: 225-230.
- Patton, J.H., Stanford, M.S., Barratt, E.S., 1995. Factor structure of the Barratt Impulsiveness Scale. *Journal of Clinical Psychology*, 51: 768-774.
- Polit, D.F., Beck, C.T., 2006. The content validity index: Are you sure you know what's being reported? Critique and recommendations. *Research in Nursing & Health*, 29(5): 489-497.
- Polit, D.F., Beck, C.T., Owen, S.V., 2007. Is the CVI an acceptable indicator of content validity? Appraisal and recommendations. *Research in Nursing & Health*, 30(4): 459-467.
- Seçer, İ., 2015. Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tavşancıl, E., 2019. Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi (6th ed.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Terwee, C.B., Bot, S.D., de Boer, M.R., van der Windt, D.A., Knol, D.L., Dekker, J., Bouter, L.M., de Vet, H.C., 2007. Quality criteria were proposed for measurement properties of health status questionnaires. *Journal of Clinical Epidemiology*, 60(1): 34-42.
- Whiteside, S.P., Lynam, D.R., 2001. The five factor model and impulsivity: Using a structural model of personality to understand impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 30(4): 669-689.
- Zuckerman, M., 1994. Behavioral expressions and biosocial bases of sensation seeking. New York: Cambridge University

---

Atf Şekli: Özgün Öztürk, F., 2024. Duygusal Güdümlü Dürtüsel Davranış Ölçeği Geliştirme (DGDDÖ): Geçerlilik Güvenirlik Çalışması. *MAS Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 9(Özel Sayı): 766–777. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.13908257>.

To Cite: Özgün Öztürk, F., 2024. Development of the Emotionally Motivated Impulsive Behaviour Scale (EMIBBS): Validity and Reliability Study. *MAS Journal of Applied Sciences*, 9(Special Issue): 766–777. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.13908257>.
